

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Morsesignaler fra udkanten [Review of: V. Grønfeldt (2012) Bogstavets betydning: roman]

van der Liet, H.

Publication date

2013

Document Version

Final published version

Published in

Litteraturmagasinet Standart

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van der Liet, H. (2013). Morsesignaler fra udkanten [Review of: V. Grønfeldt (2012) Bogstavets betydning: roman]. *Litteraturmagasinet Standart*, 27(2), 6-7.
http://standart.nu/web/?page_id=791

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Morsesignaler fra udkanten

Efter Agate-serien hænger Vibeke Grønfeldt nu ud blandt velfærds-Danmarks gamle og nye tabere, hvor naturen er prangende og forfaldet ligeså

Vibeke Grønfeldt
Bogstavets betydning
240 sider, 249,95 kr.
Samleren

Anmeldt af Henk van der Liet

I Vibeke Grønfeldts forrige store romanprojekt blev den danske landbokulturs forvandling i det 20. århundrede bundet op på hovedpersonen Agate Holms livsløb. Firebindsværket dækkede et helt århundrede og viste – nærmest på en *embedded* facon – hvordan landbruget, i takt med samfundsudviklingen, ændrede karakter, både i konkret og i mental forstand. Først prægedes landbrugsudviklingen af nævenyttig fremtidsoptimisme, men hen ad vejen fik piben en anden lyd. Og i efterkrigsårene munder moderniseringsbølgen så ud i landdistrikternes affolkning, økonomisk marginalisering og sociale deroute.

I »Bogstavets betydning« dækker romanhandlingen imidlertid ikke et helt århundrede, den er derimod begrænset til blot at omfatte et enkelt år i vor egen samtid. På en måde fortsætter Vibeke Grønfeldt altså dér hvor firebindsværket sluttede. Landboaltmulig-kvinden Agate er i nærværende bog skiftet ud med en fåmælt kvindelig skribent, ved navn Nini No Nilsen, der prøver at klare dagen og vejen i et provinshul,

med masonitplader overalt i vinduesrammerne og beboere der virker ligeså faldefærdige som deres ramponerede boliger. Men ellers er jeg-fortælleren af samme støbning som de fleste andre kvindelige hovedpersoner i Grønfeldts forfatterskab: en lidt bisset, stolt og skæv enspændernatur. Hun er med årene blevet et illusionsløst menneske og hun foretrækker ensomheden og stilheden frem for at lade snakketøjet løbe – og det gælder i øvrigt også den elektroniske slyngelstue: »Jo mere der plapres og klapres, jo mindre hører vi efter. Et elektronisk ord er ingenting. Mindre end intet. Sproget taber værdien«. Nini No Nilsen taler sjældent og elsker stilheden, og hun holder galden flydende ved at bruge tasterne og bliver således den delvis affolkede bys krønikeskriver.

Mange af byens ejendomme står godt nok tomme og er stærkt forfaldne, men de bliver enten beboet med jævne mellemrum, eller rippet for alle brugbare dele der bliver brugt enten som brændsel eller som byggemateriale. Lige så ubemærket er der flyttet mere eller mindre illegale beboere og randeksistenser ind mange steder. Sammen med de tilbageværende beboere er der efterhånden opstået en kulturel, syden cocktail af så forskellige grupper som sommerhusbeboere, østeuropæiske lykkejægere, kunstnere og folk der er stået af rotteræset eller simpelthen røget ud af systemet. De (stor)kommunale myndigheder sætter helst kikkerten for det blinde øje for

at være fri for at beskæftige sig med hvad der foregår i byen, og det er jeg-fortælleren egentlig ganske godt tilfreds med, for »her i kvarteret får vi lov til at være i fred, hvis vi kommer for at ryge og drikke. Der er ingen forstillelse, men så meget desto mere fingerspidsfornemmelse. Det skal man ikke gå fejl af. Ingen æder sig ind på nogen. Til gengæld er der den der sære følelse af ikke at være alene i stilheden«.

Thy-lejren

Det er et kynisk billede man får serveret: landkommunerne er fusioneret til amorfe storkommuner, de østeuropæiske håndværkere og daglejere lever under moderne nomade- og slaveforhold, og kriminaliteten er blevet en del af hverdagen. Og som Vibeke Grønfeldts kernelæsere efterhånden godt er klar over, gør hun ikke dette for at moralisere eller græde over historiens skæve gang, for på den måde at genoplive bondeidyllen. Tværtimod, Grønfeldt kaster sig gang på gang over samme stofområde fordi hun grundlæggende interesserer sig for hvad der opstår – og kunne udvikle sig – af nye livsformer og fortællinger der kulturelt knopskyder blandt de mennesker der stadig bor ude på landet og faktisk tilpasser sig de nye omstændigheder, vel at mærke på deres egne præmisser. Og det gør de ikke ved at kopiere hvad andre mener er bedst for dem. Det lyder måske lidt som en reprise af Thy-lejren, og en snært af det finder man da også hos Grønfeldt, men

» Hendes litterære mesterskab ligger i høj grad i at hun formår at forvandle den nederlagsstemning der umiskendeligt knytter sig til landbokulturens forvandling, til et litterært sprudlende festfyrværkeri af komplet vildtvoksne beskrivelser, absurdistiske dialoger, groteske optrin og rørende skæbnefortællinger.

hendes litterære mesterskab ligger i høj grad i at hun formår at forvandle den nederlagsstemning der umiskendeligt knytter sig til landbokulturens forvandling og – hvis man vil – afmontering i løbet af det 20. århundrede, til et litterært sprudlende festfyrværkeri af komplet vildtvoksne beskrivelser, absurdistiske dialoger, groteske optrin og rørende skæbnefortællinger. Og hele molevitten serveres i en roman som uafbrudt reflekterer over sig selv, over bogstaver, ord, sprog og ikke mindst sine egne forudsætninger og egen tilblivelse.

Titlen henviser dels til de bogstaver som fortælleren bruger til at huske landbyens levende beboere, men bogstaverne er også skrifttegn der står på gravstenene på kirkegården. Begge grupper, de levende og de døde, er således indfanget i det sproglige univers. Og det pudsige er at flere af romanpersonerne introduceres på omtrent den samme måde: »A for Andreas, som øste, ja, skovlede af sine dage med en vældig livsappetit og døde midt i dem halvtreds år gammel. Midt i dagsværket«. Men ud over et navn og et forbogstav bærer langt de fleste af romanens landbyboere også rundt på drilske øgenavne, såsom Vanderbilt (fordi han har vundet en formue i lotto), Pæren (som bakser med elektronik og computere) og Fingeren (en onanerende pige). Måske det mest nedrige øgenavn af dem alle er Bæstet, som er forbeholdt en lokal kvindelig politiker der forsøger at spinde guld på andres misere

ved at vise den på nettet, eller som en af beboerne udtrykker det: »Kællingen slår sig op på andres nød for at gøre sig bemærket og få stemmer. Hun vil i Folketinget ... møgkællingen«.

Genbrugshuset

Det år som romanens fortalte tid dækker, er præcis det tidsrum som en af landsbyens originaler, der kaldes Mester Tavs, bruger til egenhændigt at færdigbygge et nyt hus fra bunden af. Eller rettere sagt, huset består hovedsageligt af genbrugsmaterialer som folk rapser rundt omkring i byens mere eller mindre ubeboede og faldefærdige ejendomme. Og Mester Tavs' projekt sørger for at de øvrige beboere får en nærmest kollektiv forhåbning om at det faktisk kan lade sig gøre at vende udviklingen. Mesterens hus bliver ligesom en nedkøbt udgave af byens fortid som romanen så formidler videre til læseren. Ligesom Mester Tavs går også den tavse Nini No Nilsen mod strømmen, ved at bygge noget nyt op ved hjælp af allerede eksisterende materiale, respektive et hus og en roman: »Nu formes finesserne i Mesters hus. Der er hentet nøje udvalgte gulv- og loftsbrædder fra de bedste huse, hvor der engang boede postmestre, overlæger, sagførere, fra præste- og provstegård, fra rektorbolig og arkitekthus.«

Vibeke Grønfeldt slog for alvor igennem i løbet af slut-90erne med romanerne »I dag« og »Det rigtige«, hvori hun skildrede

enkeltindivider der hutlede sig igennem tilværelsen ude på bøhlandet. Og det er hun blevet ved med at gøre. I forfatterskabets seneste bøger spiller også internettet og den stadig mere globaliserede markedsøkonomiske udvikling en afgørende rolle. Vareforbruget er blevet så overvældende at fortælleren kynisk konkluderer at »det er sværere at komme af med tingene, end det er at anskaffe dem«.

En forskel mellem »Bogstavets betydning« og Vibeke Grønfeldts tidlige forfatterskab er at naturbeskrivelserne i den ny roman er langt mindre iøjnefaldende. Men når de så dukker op, virker de endnu stærkere og fortryllende, på grund af den nederlagsprægede kontekst. Blot som en lille smagsprøve på forfatterens, næsten lyriske sprogtoner, når hun beskriver ganske små hjørner af virkeligheden: »Der var den bløde, lerede jord, snart regnvandsfedtet, snart fasttrådt og silkeglat, der var den seje muldede, den sandskornsglittrende ru, der var strå, der var vejbred, vejsennep, roset-springklap og blåmunke yndigere end alt andet. Græs.«

»Bogstavets betydning« er en meget tankevækkende, følsom og til tider vildt humoristisk roman, men løjerne sættes hele tiden sættes i perspektiv af en nærmest desperat trang til ærlighed og en anerkendelse af eksistensens skrøbelige uregerlighed. Og denne imponerende balanceakt gør »Bogstavets betydning« til en roman i særklasse.